

Leidyklos „Baltos lankos“ autorių Irenos Kanišauskaitės, Loretos Mačianskaitės, Akvilės Rėklaitytės, Dalios Satkauskytės, Aušros Šilanskienės, Nijolės Šervenikaitės, Sauliaus Žuko 2025 m. parengto vadovėlio Literatūra 12 klasė/ 2 dalis

Vertinimas

Vertino Jūratė Galinauskienė, Palangos senosios gimnazijos lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja ekspertė

2025 m.

Leidyklos „Baltos lankos“ autorių Irenos Kanišauskaitės, Loretos Mačianskaitės, Akvilės Rėklaitytės, Dalios Satkauskytės, Aušros Šilanskienės, Nijolės Šervenikaitės, Sauliaus Žuko 2025 m. parengtas vadovėlis Literatūra 12 klasė/ 2 dalis atitinka BENDROJO UGDYMO DALYKŲ VADOVĖLIŲ IR MOKYMO PRIEMONIŲ ATITIKTIES TEISĖS AKTAMS ĮVERTINIMO IR APRŪPINIMO JAIS TVARKOS APRAŠO II skyriaus reikalavimus. Jo tekstinė, vaizdinė, skaitmeninė ir interaktyvi medžiaga yra pritaikyta siekti dalyko bendrojoje programoje įvardytų tikslų ir uždavinių, ugdyti dalyko bendrojoje programoje apibrėžtas mokinių kompetencijas, atitinka dalyko bendrojoje programoje apibrėžtą mokymo(si) turinį ir pasiekimų lygių požymius; vadovėlio struktūra atitinka didaktinius dalyko mokymo principus, pateikiamos įvairių tipų užduotys, atliepančios visus bendrojoje programoje aprašytus pasiekimų lygius ir skatinančios taikyti įvairius mokymosi metodus; nėra fakto ir dalyko klaidų, turinys parengtas remiantis patikrintais ir patikimais šaltiniais. Vadovėlis užtikrina pagarbos asmenų įvairovei principą; jo turinyje nėra nekorektiško, antidemokratiško, antivalstybinio turinio.

Šis vadovėlis bene ryškiausiai atnaujintas, tai pareikalavo didžiulių autorių pastangų siekiant atrinkti, struktūruoti gausią, įvairią ir sudėtingą Bendrosios programos 12 klasės kurso medžiagą. Vadovėlis apima visus Programos 12 klasės išplėstinio kurso *Mokymosi turinio* apraše pateiktus kalbėjimo, klausymo ir skaitymo sąveikos, teksto supratimo bei kultūros pažinimo, rašymo ir teksto kūrimo reikalavimus.

Vadovėlyje pateikti meniškai ir kultūriškai vertingi Programoje nurodyti XX a. antros pusės ir dabartinės literatūros visų rūšių ir įvairių žanrų lietuvių, pasaulio literatūros kūriniai. Tikslingai atsispiriama nuo Tomo Venclovos, modernios epochos lūžius įprasminusios figūros, ji apauginama mokiniams įdomiais, aktualiais tekstais. Labai gera skyrių struktūra, tikslūs, aiškūs literatūros analizės aspektai, mokiniams suprantamai pateiktas sudėtingas sovietmečio kontekstas, į jį pažvelgiama įvairiais rakursais, iš įvairių perspektyvų. Itin racionaliai organizuotas 5 skyrius „Nuo utopijos iki distopijos“. Jame organiškai siejami sudėtingi užsienio ir lietuvių autorių kūriniai, stiprūs skyrių apibendrinimo akcentai, pateiktos mokiniams aiškos, kryptingos įvairių lygių užduotys. Puikiai organizuota skyrių aspektų ir poskyriuose išskleistos medžiagos sąveika. Vadovėlyje pateikti kūriniai yra reprezentatyvūs kultūros epochos pavyzdžiai, o juos skaitant ir analizuojant siekiama mokinius supažindinti su kultūros, literatūros raida, skatinama aptarti kūrinių atveriamus kultūrinius, istorinius, socialinius ir kitus kontekstus.

Ugdomas autentiškas asmeninis santykis su skaitomu kūriniu, jis analizuojamas ir vertinamas platesniame istoriniame ir kultūriniame kontekste, lyginamas su kitais skaitytais literatūros ar medijų kūrinių. Ugdomas estetiškas skonis, kritinis mąstymas.

Mokiniai skatinami rašyti apie įvairius aktualius dalykus: visuomenės gyvenimą, kultūrą, grožinę literatūrą, įvairaus pobūdžio negrožinius tekstus, vertybes, kitų dalykų pamokose nagrinėjamus dalykus, daug dėmesio skiriama istoriniam kontekstui. Dalykinis rašymas grindžiamas įvairių šaltinių studijavimu ir kritišku jų vertinimu. Pateiktos tinkamos, su BE susijusios rašymo užduotys.

Kondensuotai, tiksliai pateikta įvadinė medžiaga apie autorius, gražiai sumodeliuoti tarptekstiniai ryšiai. Vadovėlio turinys atnaujintas modernesniais literatūrologų tyrinėjimais, tekstai parašyti aiškia, mokiniams suprantama kalba, sukirčiuoti svarbesni terminai, vietovardžiai; akcentuojamos reikšmingesnės sąvokos; medžiaga pateikiama logiška seka; itin gerai parinktos aukšto meninio lygio kūrinių iliustracijos; užduočių įvairovė leidžia tobulinti visas BP aprašytas kompetencijas, tekstai aktualizuojami, dėmesio skiriama medijoms; jaučiami atnaujintos BP principai, tikslai, uždaviniai; mokiniai turi galimybę tinkamai pasirengti BE, skatinami kritiškai mąstyti ir vertinti sudėtingus dabarties pasaulio reiškinius.

Tikslinga nurodyti užsienio autorių vertėjų pavardes. Reikėtų neužmiršti silpnesnės motyvacijos mokinių, nes dauguma užduočių vis dėlto gana sudėtingos, orientuotos į aukštesnių gebėjimų ugdymą. Tikslinga ryškiau išskirti mokinių pasiekimų lygius diferencijuojančias užduotis. Reikėtų kokybiškai atrinktas kūrinių iliustracijas „įveiklinti“. Taip pat tikslinga vadovėlio pabaigoje pateikti gebėjimų įsivertinimo metodų.

Jūratė Galinauskienė

